

INSPIRATIONSMATERIALE

Arbejde og arbejdsløshed

Amerikanske tilstande

I USA kan lønmodtagerne knap leve af de penge, de tjener. 48 kroner i timen er ikke nok til at betale huslejen - heller ikke hvis man har to jobs. I Danmark er arbejderne anderledes vellønnede, men i takt med at flere og flere vender den traditionelle fagbevægelse ryggen, glider det danske arbejdsmarked mod amerikanske tilstande, advarer en ekspert

Af Christian Bennike

Amerikanske Flavia Cabral er på besøg i København, og hun er med egne ord »blown away.« Ikke af den danske vestenvind og det tågede novemberlys, men af arbejdsvilkårene for de danske medarbejdere på McDonald's.

Til daglig arbejder hun fem timer om dagen ved frituregryderne på en McDonald's i New York City, hvor hun tjener den føderale mindsteløn på otte dollars i timen (48 kroner). Derefter tager hun bussen hen til sit andet job på et lager og arbejder fem timer mere - også til otte dollars pr. time. Alligevel hænger hendes økonomi ikke sammen.

Huslejen i New York-bydelen the Bronx, hvor hun bor med sin mand og deres to døtre, er 700 dollars om måneden (4.180 kroner), og det er ofte svært at få råd til almindeligheder

som mad, tøj, medicin og skolebøger til døtrene, fortæller hun.

»Jeg kan ikke leve af den løn, jeg får. Jeg udskyder hele tiden regninger, og jeg har ikke penge til at sende mine børn på college,« siger Flavia Cabral.

Nu sipper hun kaffe hos fagforbundet 3F i København, hvor hun sammen med organisationen Fight For 15 vil skabe opmærksomhed om de amerikanske fastfoodarbejders kamp for en mindsteløn på 15 dollars (90 kroner).

Over for Flavia Cabral sidder danske Louise Marie Rantzau, der arbejder på McDonald's på Nørreport i København. De to kvinder udfører præcis samme arbejde - de kan endda fremvise de samme ar og brandmærker fra frituregryden - men Louise Marie Rantzau tjener næsten 2,5 gange mere end Flavia Cabral - 115 kroner i timen. Hun får også nattillæg og dobbeltløn på søn- og helligdage, 12 pct. i pension, fe-

riepenge, løn under sygdom, ret til barselsorlov og alt det andet, som vi danskere er vant til.

»Det vil sige, at I kan tjener mere på én time på en helligdag, end vi gør på en hel arbejdsdag,« konstaterer Flavia Cabral.

»Vi arbejder juleaften, nytårsaften og 4th of July for samme løn, som vi får resten af året.«

Fagbevægelsen vs. McDonald's

Ifølge arbejdsmarkedsforsker Laust Høgedahl fra Aalborg Universitet er den afgørende forskel på Danmark og USA, at det danske arbejdsmarked er reguleret af frivillige aftaler mellem arbejdsgiver og arbejdstager, og at Danmark har stærke fagforeninger. Eksempelvis har Danmark ingen lov om mindsteløn eller arbejdstiden - den slags aftales mellem arbejdsmarkedets parter.

»Den danske model er unik i en international sammenhæng, og den er grunden til, at vi både kan have et højt lønniveau og en større fleksibilitet,« siger Laust Høgedahl.

De gode vilkår for de danske McDonald's-medarbejdere er da heller ikke kommet af sig selv. Da burgerkæden i 1981 åbnede sin første restaurant i Danmark på Vesterbrogade i København, nægtede den amerikanske ledelse at skrive under på danske overenskomster, og det fik fagbevægelsen til at indlede demonstrationer og boykot mod McDonald's. Nogle husker måske

Mik Schacks plakat af en hund, der pisser på en McDonalds-logo under teksten »boykot«. Konflikten varede i syv år, og først efter en omfattende blokade og arbejdsnedlæggelser i efteråret 1988 bøjede McDonald's sig. De meldte sig ind en arbejdsgiverforening og indgik overenskomst. Fagbevægelsen fik ret, McDonald's fik fred.

McDonald's har i dag 90 restauranter i Danmark, og firmaet er blevet så gode venner med fagbevægelsen, at »faglige problemer løses med et

telefonopkald,« som konsulent i 3F Peter Lykke Nielsen formulerer det.

Liberalisering

Men hvis det danske system skal fungere i fremtiden, kræver det, at både lønmodtagerne og arbejdsgivere er organiseret i faglige fællesskaber; og her går det den forkerte vej. I 1995 var 71 pct. af lønmodtagerne organiseret i en af de fagforeninger, der laver overenskomster med arbejdsgiverne. I 2012 var tallet faldet til 59 pct. Mange har meldt sig ud, og mange er gået over til de såkaldt 'gule' fagforbund; fagforbund, som står udenfor den traditionelle fagbevægelse, og som har få - eller ingen - overenskomster med arbejdsgiverne. I 1995 var under tre pct. af lønmodtagerne medlemmer af en gul fagforening; i 2012 var tallet steget til 12 pct.

»Den mest alvorlige udfordring for den danske model er, at de fagforeninger, der har overenskomsterne, mister medlemmer, for så mister de styrken til at indgå aftaler og overenskomstdække arbejdsmarkedet,« siger Laust Høgedahl.

Politiske liberaliseringer har gjort det lettere at fravælge fagforeningerne, forklarer arbejdsmarkedsforskeren, der nævner ophævelsen af eksklusivaftalerne i 2006 og indførelsen af tværfaglige A-kasser i 2002. Desuden er der sket en individualisering af det danske samfund, der står i modsætning til fagbevægelsestanken.

” I kan tjener mere på én time på en helligdag, end vi gør på en hel arbejdsdag

Flavia Cabral
Medarbejder på en
McDonald's i New York

Flavia Cabral og Alvin Major (th) var i denne uge på besøg i Danmark for at se på dansk fastfoodmedarbejderes arbejdsbetingelser. I USA tjener de 48 kroner i timen. I Danmark får de 2,5 gange så meget for det samme arbejde.
Foto: Sara Galbiati

»Folk har måske ikke den samme sympati for den slags kollektive solidaritet længere,« siger Laust Høgedahl.

Hvis medlemstallet forsætter med at falde, kan det ændre den danske måde at regulere arbejdsmarkedet på, advarer han. Enten vil arbejdsmarkedet blive reguleret gennem mere lovgivning, eller også skal løn og arbejdsvilkår i højere grad forhandles individuelt – ligesom i USA.

»Hvis fagbevægelsen ikke har styrken, så bevæger vi os mere i retning af det system, man kender fra USA,« siger Laust Høgedahl.

Cepos er ikke bekymret

Mads Lundby Hansen fra den liberale tænketank CEPOS mener dog ikke, at det vil svække lønmodtagerne, hvis løn- og arbejdsvilkår forhandles individuelt.

»Jeg har tiltro til, at danskerne er så fornuftige, at de selv kan aftale gode vilkår med deres arbejdsgiver. Jeg stoler på danskernes arbejdsmentalitet og rygrad,« siger Mads Lundby Hansen og tilføjer:

»Hvis det viser sig, at arbejdsvilkårene bliver forringet, fordi løn forhandles individuelt, så vil markedskræfterne jo medføre, at lønmodtagerne automatisk opsøger fagforeningerne. Hvis der er et reelt behov hos lønmodtagerne, så vil der heller ikke være en krise for fagbevægelsen.«

Ifølge Mads Lundby Hansen ville mange af de amerikanske burgerarbejdere, der tjener otte dollars i timen, slet ikke ville have et job, hvis de skulle have en højere løn.

Så kunne det nemlig ikke svare sig for arbejdsgiverne at ansætte dem. »Jeg så gerne, at vi i Danmark introducerede en indslusningsløn på 70 kroner i timen, så de personer, der ikke kan producere for 110 kroner i timen, som svarer til den reelle mindsteløn, kan komme ind på arbejdsmarkedet. I løbet af tre år skal lønnen så vokse til overenskomstniveau,« siger Mads Lundby Hansen.

Hos 3F stirrer Flavia Cabral vantro på den danske overenskomst for McDonald's-medarbejdere.

»Pensionsordning? Ha, ha, ha,« griner hun og ryster på hovedet. »Vi har ikke noget af alt det dér hos os.«

»Vi er til deres (arbejdsgivernes, red.) disposition. De kan kalde dig på arbejde og sende dig hjem, som det passer dem. Du kan selvfølgelig sige nej, men man vil jo gerne tjene pengene. Du kan jo også blive fyret, hvis du er for besværlig,« siger hun.

oben@information.dk

Hvem skal rydde op efter Cheminovas forurening?

Det var en af Danmarkshistoriens største forurenings-skandaler. Og der ligger stadig 110 ton gift fra Cheminova ud for hofde 42 i Harboøre. Nu er virksomheden solgt til udlandet. Men hvem skal betale for oprydningen?

Af Line Vaaben

Det står på et skilt lige ud til det brusende Vesterhav: »Ophold på stranden frarådes«. Bade-, dykker- og fiskeforbuddet strækker sig flere kilometer langs stranden og ud i havet ved Harboøre. Og sådan har det været i over 30 år. For her ved hofde 42 er der stadig forurennet, og her ligger stadig 110 ton gift begravet – affald efter Cheminovas kemikalieproduktion og en af danmarkshistoriens første og største miljøskandaler.

I september blev Cheminova solgt til den amerikanske virksomhed FMC for 10,4 milliarder. Og i forbindelse med salget mener en række lokale og politikere, at der bør ryddes op en gang for alle efter fortidens forurening.

»Det klæder os ikke i Danmark at have så meget gift liggende lige her i det her skønne naturområde,« siger Helle Dam.

Hun er folketingskandidat i Struerkredsen for Socialdemokraterne og har i dag inviteret partifælle og miljøminister Kirsten Brosbøl til Harboøre, så ministeren kan se stedet.

Lokalt frygter man, at stadigt voldsommere storme med tiden vil æde depotet, så giften ryger ud i havet.

Og de lokale står ikke alene med bekymringen. Både SF og Enhedslisten forsøgte i denne uge at få oprydningen af Cheminovas giftdepot ved Harboøre med i dette års finanslovsaftale. Men forgæves. Det ærgrer Per Clausen, miljøordfører for Enhedslisten:

»Nu har man kastet aben frem og tilbage omkring det her problem i årtier. Så det er oplagt, at staten går ind og er medvirkende, når der oven i købet viser sig en mulighed for, at det kan blive mindre dyrt, end man kunne frygte,« siger han.

Han henviser til, at hovedaktionær i Cheminova, Aarhus Universitets Forskningsfond, har luftet muligheden for at bidrage økonomisk til oprydningen.

Fra 1953 og knap ti år frem dumpede kemikaliefabrikken Cheminova giftigt affald i klitten ud for fabrikken.

Efter langvarigt pres fra blandt andet biologer, politikere den lokale fisker Rav-Aage, blev 5.500 ton giftigt sand i 1981 gravet op, hældt på 26.000 tønder og fragtet til en saltmine i Tyskland. Men der blev aldrig ryddet helt op. Og senest i 2000 opdagede man ud-sivninger fra det gamle depot.

I 2006 forsøgte man at indkapsle forureningens kerne med en jernvæg. Efterfølgende har man regnet ud, at det vil koste anslået 250 millioner at rense området helt.

Rent juridisk blev Cheminova fritaget for ansvar ved en landsretsdom i 1987. Blandt andet fordi staten også havde dumpet giftigt affald på stedet. Alligevel taler bestyrelsesformand i Aarhus Universitets Forskningsfond Brian Bech Nielsen nu om, at man også har et moralsk ansvar:

»Forureningen ved hofde 42 bliver med jævne mellemrum debatteret. Der er stærke følelser forbundet med det sted, og hver gang er det Cheminova, der lander i stormens øje. Vi vil gerne hjælpe Cheminova og få løst det samfundsproblem, der associeres med regionen og firmaet. Og vi vil gerne sikre, at når vi trækker os ud, gør vi det i god ro og orden, så lokalsamfundet har gode mu-

10,4 mia.

kroner betalte den amerikanske virksomhed FMC i september for Cheminova

ligheder for at komme videre,« siger Brian Bech Nielsen.

Han vil dog ikke love noget, for fundatsen omkring, hvad fonden må bruge midler på, er stram.

Formelt set er det i dag regionens ansvar at rydde op, men Region Midtjylland har med et årligt budget på 20 millioner kroner på området, langt fra de nødvendige midler. For nylig udskød man beslutningen om oprydningen til 2019, hvor stat og regioner skal lave en samlet vurdering af alle Danmarks giftgrunde.

Poul Erik Christensen (R) er

FAKTA

Cheminovas ejerforhold

1938: Kemiingeniør Gunnar Andreasen stifter virksomheden.

1944: Cheminova omdannes til et aktieselskab og Gunnar Andreasen overdrager aktierne til Aarhus Universitets Forskningsfond.

1986: Cheminova bliver børsnoteret.

1990: Cheminova A/S bliver omdannet til et holdingselskab.

1999: Cheminova Holding bliver omdømt til Auriga Industries A/S.

2014: Auriga Industries har 8.000 danske og udenlandske aktionærer med Forskningsfonden som hovedaktionær. I september bliver Cheminova solgt til den amerikanske virksomhed FMC. Pris: 10,8 milliarder, renset for gæld ventes salget at indbringe 8,5 milliarder til aktionærerne, heraf 2,4 milliarder til Aarhus Universitets Forskningsfond.

formand for Region Midtjyllands udvalg for regional udvikling – herunder forurening. Han mener, salget er en god mulighed for at få renset området en gang for alle:

»Nogle gange vejer moral tungere end jura. Så det glæder mig, hvis Aarhus Universitet kigger indad i stedet for at løbe fra stedet med alle pengene.«

Uanset hvad, kan bidraget fra universitetet ikke stå alene. Derfor håber man fra lokal side også på, at Folketinget vil træde til. Dagens gæst ved hofde 42, miljøminister Kirsten Brosbøl har dog ikke løfter med: »Men jeg vil meget gerne lytte til deres argumenter. Og jeg har aldrig før haft lejlighed til at se området. Jeg kan godt forstå bekymringen i forhold til, at man har sådan et stort giftdepot liggende lige ved siden af havet,« siger hun.

liv@information.dk

Løs i *Moderne Tider* lørdag: Historien, der blev begravet i sandet

SAMFUND

Noter

DR skyder orkesterlukning til hjørne

■ Spørgsmålet om DR UnderholdningsOrkestrets overlevelse kom ikke nærmere en afgørelse, da DR's bestyrelse mødtes i går eftermiddag, skriver b.dk.

Et politisk flertal har krævet, at DR finder besparelserne på 30 mio. kr. årligt andre steder end ved den lukning af orkestret, som DR-ledelsen meldte ud i begyndelsen af september. Men det har ikke fået bestyrelsen til umiddelbart at ændre kurs. I en kort meddelelse siger bestyrelsesformand Michael Christiansen:

»DR's bestyrelse har i dag drøftet situationen om beslutningen om nedlæggelse af DR UnderholdningsOrkesteret og gennemførelsen af en ny musikplan. Bestyrelsen besluttede at afvente kulturministerens udspil til ny public service-kontrakt mellem regeringen og DR. I perioden indtil da vil DR i ønsket omfang fortsat bidrage til belysning af baggrunden for og effekten af de trufne beslutninger, herunder om DR's nye musikplan.«

Det har ikke været muligt at få en uddybende kommentar fra hverken formanden eller de øvrige medlemmer. Heller ikke kulturminister Marianne Jelved (R) ønsker at kommentere sagen. Tirsdag mødes hun med ordførerne fra de politiske partier til den første forhandling om DR's public service-aftale for de kommende fire år. Inf.

Gourmet-virksomheder solgt til britisk kapitalfond

■ De danske gourmetvirksomheder Meyer og Løgismose blev i går købt af den britiske kapitalfond IK Investment Partners. Det siger Claus Meyer og Jacob Grønlykke fra Løgismose til DR Nyheder.

Parterne har fået et stort, trecifret millionbeløb. De vil ikke oplyse den præcise salgspris, men ifølge DR Nyheders betaler IK Invest omkring 700 millioner kroner i alt.

Claus Meyer og enkelte medlemmer af familien Grønlykke har lovet at lade en tredjedel af det beløb, de får ud af salget, blive i den nye fælles virksomhed, og parterne beholder hver især 20 procent ejerskab. Claus Meyer og Jacob Grønlykke indtræder begge i bestyrelsen i det nye selskab. Og koncerndirektør bliver den tidligere direktør i Meyers, Steen Halbye. Hvor mange penge, der derefter er til Claus Meyer og familien Grønlykke, vides ikke med sikkerhed. Men det er et trecifret millionbeløb. Inf.

SAMFUND

Er 800.000 danskere på passiv forsørgelse?

Tallet popper op igen og igen i den offentlige debat: 800.000 danskere er på offentlig forsørgelse, og det illustrerer, at det dårligt kan betale sig at arbejde, lyder det ofte. Men tallet 800.000 er vildledende, mener eksperter. Vi bør i stedet tale om en beskeden restgruppe på et par hundrede tusind

Af Christian Bennike

Det bekymrer mig, at vi har små 800.000 danskere, der forsørges af det offentlige,« sagde Lars Løkke Rasmussen (V) fra den blå V-formede talerstol på Venstres landsmøde i Herning den 4. oktober.

»Det er mange. Rigtig mange,« slog Venstre-formanden fast og proklamerede, at det bedre skal kunne

betale sig at arbejde i Danmark. Politikere og debattører fra både højre og venstre ærgres sig jævnligt over de 800.000 danskere på offentlig forsørgelse. Dem på 'passiv forsørgelse', som de også ofte kaldes.

Men tallet 800.000 er »helt misvisende« at bringe ind i debatten om arbejdskraft og økonomiske incitamenter, mener professor i statskundskab ved Aalborg Universitet Jørgen Goul Andersen. De 800.000 er nemlig et broget miks af forældre på barselsorlov, førtidspensionister, fleksjobbere, efterlønnere og kontanthjælpsmodtagere; mennesker, der ikke umiddelbart kommer i job, selv om man lokker med gulerødder og truer med økonomiske pisk.

»800.000 er en frygteligt vildledende reference, for det bliver brugt, som om det er folk, der kunne og burde være i arbejde. Men selv i den bedste af alle verdener, vil der altid være nogle, der er på førtidspension, er alvorligt syge, har barnets første sygedag eller er på barselsorlov,« siger Jørgen Goul Andersen.

Et par hundrede tusind

791.715 danskere mellem 16 og 64 år står anført i statistikken som »offentligt forsørgede« (uden studerende og folkepensionister). Det er de 800.000. Men kun en mindre del af dem kan

reelt ses som en arbejdskraftreserve, mener Jørgen Goul Andersen.

»Reelt er du nede på et par hundrede tusind, som du med maksimalt held kunne mobilisere,« vurderer han.

»Først skal du trække dem fra, der er på barselsorlov, og de, der allerede arbejder så meget, de kan i fleks- og skånejob. Så skal du fraregne de syge og dem på førtidspension, dem kan du heller ikke rigtig gøre noget ved andet end at forebygge næste generation. Så ender du nede på ca. 350.000, og for en stor del af dem er det helt ude i hampen at tale om økonomiske incitamenter. Så er der også 90.000 på efterløn, og den gruppe forsvinder jo,« siger Jørgen Goul Andersen.

Tilbage står en gruppe af ledige på dagpenge og kontanthjælp samt en del af de svageste kontanthjælpsmodtagere, som på længere sigt potentielt kan komme tilbage i job. En stor del af disse bør desuden ses som en slags statistiske transitpassagerer, da det er mennesker på vej fra ét job til et andet, pointerer Jørgen Goul Andersen.

Lille effekt af incitamenter

Det er altså reelt en beskeden del af de 800.000, der vil kunne komme i job, hvis man f.eks. sænkede de of-

fentlige ydelser for at øge det økonomiske incitament til at søge job. Mange af grupperne vil ikke være i stand til at reagere på de økonomiske incitamenter, pointerer økonomiprofessor Michael Svarer, der er medlem af De Økonomiske Råd.

»For mange er deres største problem jo ikke, hvorvidt det kan betale sig at arbejde. Hvis man er på sygedagpenge, førtidspension eller barsel, så er det ikke det, der rykker noget. Til gengæld er der en masse mennesker, der måske uforskyldt er udenfor arbejdsmarkedet, der får en

lavere indtægt og dårligere vilkår,« siger Michael Svarer.

I sidste måned viste beregninger fra Beskæftigelsesministeriet og Finansministeriet, at en genindførsel af kontanthjælpsloftet, kun vil skabe 100 ekstra job.

Michael Svarer peger på, at den strukturelle ledighed – den ledighed, der naturligt vil være i et samfund – ikke er større i Danmark end i de lande, vi normalt sammenligner os med.

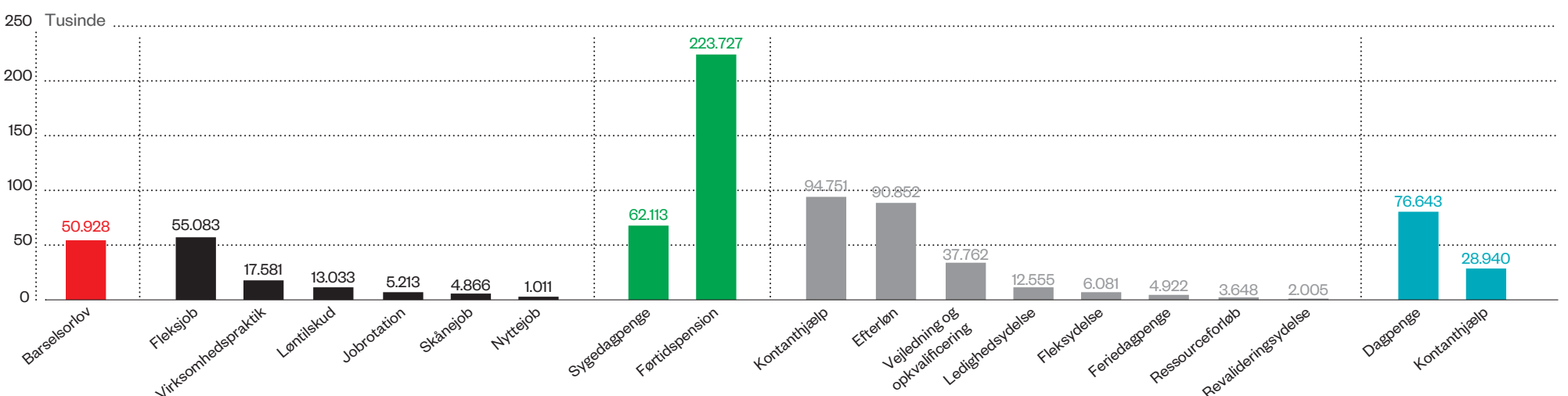
»Vi er ret langt nede i forhold til andre lande. Der er altid det, man kalder en naturlig arbejdsløshed:

DE 800.000

I andet kvartal i 2014 var der 791.715 'offentligt forsørgede' mellem 16 og 64 år - næsten det samme antal som under højkonjunkturen i 2007, hvor tallet var 789.850. De fordeler sig således:

● På barsel (i alt 50.928) ● Støttet beskæftigelse (i alt 96.788) ● De syge (i alt 285.840) ● Andre grupper (i alt 252.576) ● De ledige (i alt 105.583)

Noter

Dansk flyberedskab optrappes efter russisk aktivitet

■ I månedsvis har det russiske militær testet Natos luftforsvar inklusiv det danske. Så sent som fredag var danske F-16-fly på vingerne, fordi russiske fly nærmede sig dansk luftrum, hvilket var fjerde gang på en uge.

Det får nu Danmark til at styrke det såkaldte afvisningsberedskab, der skal sikre, at eksempelvis russiske fly ikke flyver ind i dansk luftrum, siger forsvarsminister Nicolai Wammen (S) til Berlingske.

»Vi skal tage den her situation alvorligt. Alvorligt i den forstand, at når vi nu ser et øget russisk aktivitetsniveau i dansk nærrområde, skal vi være klar til at vise dem, at vi har vores fly på vingerne, når der er brug for det,« siger han.

Almindeligvis har Danmark to F-16-fly stående 24 timer i døgnnet til at forsvare dansk luftrum, men torsdag måtte man sende fire fly på vingerne på grund af den stigende russiske aktivitet.

Ritzau

i skatteafgørelsens formuleringer. Peter Loft får også kritik for at have misinformeret Folketingets Om-

Foto: Scanpix

budsmand og løbet med sladder ved at viderebringe et rygter om, at Stephen Kinnock var bøsse. Kommissionen mener dog, at Peter Loft handlede »uagtsomt«.

Ritzau

Flygtningehjælpen kan ikke leve med sag om mistillid

■ Det er et stort problem, hvis man i almindelighed ikke har tillid til det, der skal være domstolene, og det er en meget uheldig konsekvens af de politiske diskussioner.

Det siger Andreas Kamm, generalsekretær i Dansk Flygtningehjælp, efter at de borgerlige partier i tilfælde af en valgsejr har varslet en ændring af Flygtningenævnets sammensætning, så Dansk Flygtningehjælp i fremtiden ikke skal kunne udpege medlemmer til nævnet.

Venstre har ifølge Jyllands-Posten mistet tilliden til Flygtningenævnets afdørelser og mener, at uafhængigheden er gået fløjten.

»Jeg bryder mig ikke om situationen. Hvis man først vakler på sin tillid til en domstol, så duer det bare ikke,« siger Andreas Kamm.

»Som generalsekretær for en stor organisation, som er både i Danmark og ude i verden for at løse konkrete opgaver på Jorden – så mener jeg ikke, at vi kan leve med at være involveret i sådan en mistænkeliggørelsessag,« siger han.

Derfor har Andreas Kamm aftalt med formanden for interesseorganisationen at tage sagen op på et forretningsudvalgsmøde tirsdag.

»Jeg ville befinde mig skidt ved ikke at have sådan en drøftelse i det øverste beslutningsorgan om, hvordan vi skal forholde os til det. Vi ser os som nogen, der hjælper og har sagt ja til at løse en opgave for at styrke sagsbehandlingen og legitimiteten af Flygtningenævnet.

Ritzau

Det er vildledende, når politikere taler om 800.000 danskere på passiv forsørgelse. For tallet bliver brugt, som om det er folk, der kunne og burde være i arbejde, siger professor. På billedet ses medarbejdere fra Jobcenter Lolland. Arkivfoto: Sigrid Nygaard

Nogle brancher lukker, nogle skal flytte, og nogle skal videreuddannes, så der vil altid være en del, der er uden for arbejdsmarkedet på et givent tidspunkt.«

Mange er i arbejder

Hos AE-rådet minder chefanalytiker Erik Bjørnsted om, at offentlige overførsler bidrager til et trykt og fleksibelt arbejdsmarked, hvor arbejdsløshed ikke fører til social deroute, og hvor nedslidte eller fyrede danskere kan blive opkvalificeret og omskølet.

»Vi har indrette os sådan, at hvis man ikke har et arbejde, så hjælper vi som samfund. Andre steder i verden er man mere overladt til sig selv. Det er ingen sag at sænke antallet af overførselsmodtagere; man kunne bare afskaffe overførslerne. Men det er ikke det samme, som at folk ville komme i arbejde,« siger Erik Bjørnsted.

Han peger på, at andelen af arbejdende danskere er høj sammenlignet med andre lande. 73 procent af danskerne arbejder, mens gennemsnittet i EU er 64 procent.

»Det fremstilles, som om de 800.000 er nogle kamptropper, som vi bare kan sætte ind på arbejdsmarkedet i morgen. Det er langt fra tilfældet. Det, vi reelt kunne sætte ind, er dem, vi kalder arbejdsløse, og det er snarere omkring 150.000,« siger Erik Bjørnsted.

800.000 er nyttig viden

Den liberale tænketank CEPOS har flere gange brugt tallet 800.000 i beskæftigelsesdebatten, og det er »okay«, mener cheføkonom Mads

Lundby Hansen. Han peger på, at det samlede antal danskere, der modtager offentlig støtte faktisk er 2,1 millioner, hvis man medregner studerende og folkepensionister: »Det er nyttigt at få et samlet billede over, hvor mange personer der er på overførselsindkomster, og når man hører det tal – hvad enten det er 800.000 eller 2,1 millioner – så synes jeg, det illustrerer, at der er et potentiale for at øge beskæftigelsen.«

– Men kommer man ikke til at fremmane et falsk billede af, at der er en reserve af arbejdskraft på 800.000 mennesker, som kunne komme i job, hvis de ville, når man bruger tallet 800.000 i en debat om beskæftigelsespolitik?

»Man skal selvfølgelig være bevidst om, at nogle af disse ikke kan komme i beskæftigelse. Personer, der er syge og nedslidte, de skal selvfølgelig ikke presses ud på arbejdsmarkedet. De skal være på førtidspension. Det er derfor, vi har ordningen,« siger Mads Lundby Hansen, og tilføjer:

»Men det er et højt antal, og det kan nedbringes ved at lave reformer, der gør det mere attraktivt at deltage i arbejdsmarkedet.«

Stod det til CEPOS skulle kontanthjælpsloftet genindføres, dagpengene beskæres med 10 procent, efterlønnen helt afskaffes, og alle offentlige ydelser skulle generelt reguleres efter prisudviklingen og ikke i takt med lønudviklingen.

Regeringen har allerede gennemført en række reformer for at få en større del af de 800.000 i arbejde: førtidspension, fleksjob, dagpenge og kontanthjælp er alle blevet re-

formeret, ligesom VK-regeringen i 2011 samlede flertal for at ændre efterlønnen.

cben@information.dk

FAKTA

- På tværs af alle grupper er der i alt 130.625 mennesker, som umiddelbart står til rådighed for arbejdsmarkedet (de såkaldt bruttoledige).
- Hvor mange af de 791.715 offentligt forsørgede, der bør betragtes som potentiel arbejdskraft eller som 'passivt forsørgede', afhænger af øjnene, der ser.
- Fraregner man dem på barselsorlov fra de 791.715, er antallet 740.787
- Fraregner man yderligere dem, der arbejder i 'støttet beskæftigelse', er antallet ikke 740.787, men 643.999
- Fraregner man yderligere gruppen af sygemeldte og førtidspensionerede, er antallet ikke 643.999, men 358.159.
- Fraregner man yderligere gruppen af bl.a. efterlønnere, svage kontanthjælpsmodtagere og mennesker i vejledning og opkvalificering, er tallet ikke 358.159, men 105.583.
- Tallene er opgjort i fuldtidsbeskæftigede eks. studerende (318.364) og folkepensionister (1.049.139).

Kilde: Danmarks Statistik og Jørgen Goul Andersen

Kronik

Stressede børnefamilier har brug for en livsfasepolitik

Det er for nemt at sige, at stressede forældre bare skal tage sig sammen – og forfælt at forlange, at velfærdsstaten skal overtage flere af forældrenes opgaver. Når moderne forældre er ved at segne af stress, er det, fordi arbejdsmarkedet ikke er indrettet til mennesker i forskellige livsfaser

Af Karen Lumholt

Den seneste tids debat om stressede børnefamilier ser ud til at stivne i henholdsvis en individualistisk (»det må de selv klare«) og en kollektivistisk (»det offentlige må træde til«) position. Ingen af delene fører til holdbare løsninger. Der er næppe nogen forældre, der reelt ønsker, at det offentlige skal overtage endnu mere af børnenes liv. Og kun de mest privilegerede kan reelt »tage sig sammen og gå en cru ned i vin,« som debateliten anbefaler.

Men lad mig alligevel komme med en indrømmelse: Jeg forstår godt vreden og irritationen hos mennesker, der har slidt hele deres liv, og havde børn i en tid, hvor der hverken var barsel eller omsorgsdage, og som nu skal høre på privilegerede og ambitiøse forældre i speltsegmentet, der har fået alt inklusive en god uddannelse på SU, men nu vil have endnu mere. Jeg forstår dem godt. Min mor måtte også gå på arbejde efter kun seks ugers barsel. Og jeg har

ikke taget skade. Men problemet må ansues bredere. Vores samfund har ændret sig, kvinderne – alle kvinderne – er permanent kommet på arbejdsmarkedet, der er ingen vej tilbage. Det er på tide, at vi indretter arbejdsmarkedet efter familierne, som de ser ud – og ikke omvendt.

Veldresserede børnefamilier

Hvor forkælede er dagens småbørnsforældre egentlig? De gør sådan set bare det, vi alle har sagt, at de skal gøre: De tager en uddannelse. De får også at vide, at de skal tænke sig om, inden de stifter familie, for det er et skæbnesvangert valg. Og så får de børn. Hvis de da ikke er blevet skræmt af de mange komplekse krav til det at være gode forældre (fødselstallet er pt. drastisk faldende). I begyndelsen af 30'erne har de fået et barn eller to, og især kvinderne er på grund af barsler ikke rigtigt etableret på arbejdsmarkedet endnu.

Herefter åbner der sig en for kort stund et vindue til arbejdsmarkedet. Hvis ikke de gør sig gældende nu, lukker vinduet sig igen, og chancen for at bruge den fine uddannelse til det, den skal bruges til, forsvinder. Arbejdsmarkedet bryder sig ikke om dem over 35 år, der endnu ikke har vist, at de kan skabe resultater. Hvis man oven i købet har små børn, vil mange arbejdsgivere takke pænt nej ved udsigten til mange omsorgs- og barns sygedage, hvilket er forståeligt nok.

Vi kender dem, denne type forældre: De er relativt højtuddannede; de vil bo i en større by, fordi det er her, jobbene er. De sidder i små lejligheder, fordi boligpriserne er høje i byerne. De fragter børnene rundt på cykel. Mor, der har født og ammet, føler bestemt trangten til at gå hjemme længere tid – men vil også gerne bruge sin uddannelse. Hun har jo lært, at kvinden skal være uafhængig af manden. Vælger hun alligevel at sætte karrieren på standby og prioritere familien, bliver hun mødt med en vis medli-

denhed og skepsis fra omgivelserne – »skal du ikke i gang?«. Og det skal hun jo. Men på arbejdsmarkedet er kravene til effektivitet stigende i de fleste job. Skal hun leve op til dem, må hun lukke af for sin indre fornemmelse af, at børnene har brug for hende. Flere og flere job er også korttidsansættelser og projekter. Blandt de veluddannede skal man passe på med at gå på deltid, det kan svække jobmulighederne markant. Til gengæld kan man få lov at tage arbejdet med hjem og være online 24/7.

Samfundets ansvar

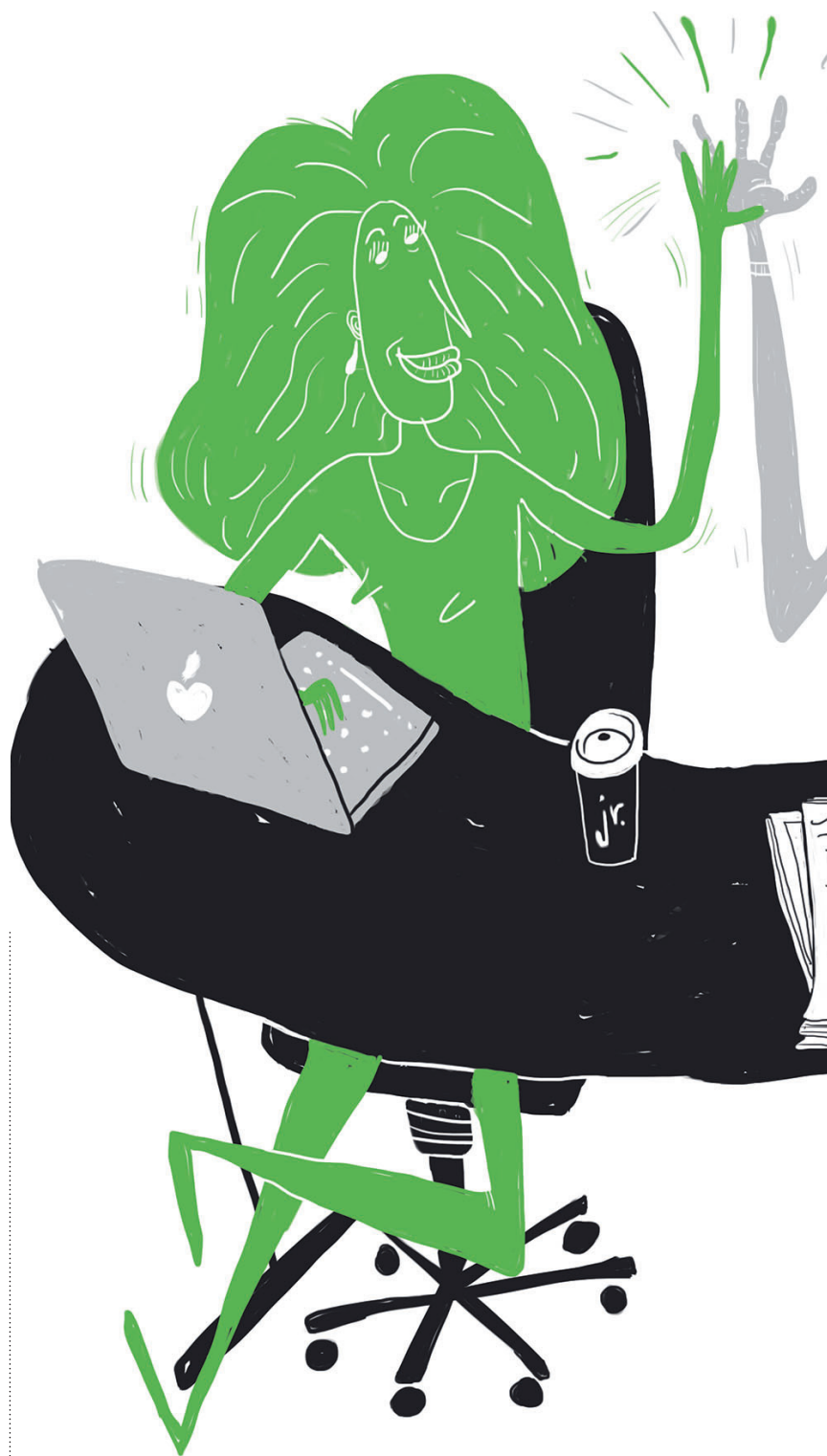
Til arbejdsweekend i børnehaven brokker forældrene sig over lukkedagene, men så sker der heller ikke mere. Vores unge forældre er ikke som gruppe højtråbende. De er ikke for alvor på jagt efter flere velfærdsrettigheder. Med omsorgsdage, længere barsel og ferie kan de godt se, at de er meget godt kørende i forhold til andre grupper i samfundet, tidligere tiders forældre og dem i andre lande. Problemet er imidlertid, at rettighederne primært omfatter barnets allerførste år. Og børn har brug for forældre, i hvert fald til de er 10 år.

Forældrene ønsker ligesom børnene at få det fælles liv til at fungere bedre. Mere tid, hvor familien bare er sammen. De ved udmærket godt, at barnets personlighed og psykiske robusthed dannes i familien. Derfor har mange kronisk dårlig samvittighed. De ved bare ikke, hvad de skal gøre ved det.

Det er her, vi som samfund må tage ansvar. Ikke som politikere med lovindgreb og styring, der indskrænker familiernes frihed. Heller ikke som servicesamfund, der passer børnene endnu mere. Men som samfund – arbejdsmarked, uddannelsessektor, familie og politikere – har vi et fælles ansvar.

Generationssspil

Vi dyrker som samfund ungdommen og ser med skepsis på de modne. Også derfor hviler der et

relativt stort pres på de 30-40-årige. Der er et behov for, at arbejdsmarkedet tager et opgør med synet på de +45-årige. Nytænkning kommer ikke nødvendigvis fra en fremadstormende 37-årig med en forsømt familie derhjemme.

Vi må lette adgangen til arbejdsmarkedet for to store grupper, som vil og kan – og som i dag

groft sagt holdes udenfor: De uerfarne unge og de produktive ældre. Dem under 30 uden børn og dem over 45 med børn, der er godt i vej.

De unge, der har svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet, når de er færdiguddannede, har typisk haft for lidt berøring med arbejdsmarkedet. En del af løsningen på dette er at styrke praksiselementet i alle uddannelser, så de ikke først møder virkeligheden som 30-årige, samtidig med at de bliver forældre. To praksischock på samme tid – det er for meget.

Mens småbørnsfamilierne prioriterer familien, kan f.eks. en ældre og en yngre medarbejder danne parløb i et kreativt senior-junior-samarbejde, hvor senior sikrer videndeling og kontinuitet, og den unge repræsenterer fagets nye viden.

Dette er en oplagt opgave for virksomhedernes strategiske CSR og deres HR-afdelinger at få op at stå.

Desuden må de enkelte virksomheder undersøge, hvordan ansvarsfulde stillinger med udviklingsmuligheder kan overkommes på nedsat tid. To højtuddannede

“ To højtuddannede kan dele en lederstilling – den ene arbejder mandag til onsdag og den anden onsdag til fredag. De lapper over og overleverer. Den ordning findes i Schweiz

kan dele en lederstilling – den ene arbejder mandag til onsdag og den anden onsdag til fredag. De lapper over og overleverer. Den ordening findes i Schweiz.

Endelig må vi have et opgør med myten om, at man nødvendigvis skal vente med at få børn, til uddannelsen er færdig, og lønnen er god. Måske bliver lønnen aldrig god. Små børn trives fint med en glad studerende far eller mor i en lejlighed – i hvert fald bedre end med en nyansat far eller mor, der er rystende bange for ikke at stå prøvetiden ud på det nye job, så terminerne kan betales.

Produktivtetsgevinst

Skal denne mangfoldige kulturelle og strukturelle indsats på arbejdsmarkedet lykkes, kræver det, at livsfaser og familierpolitik bliver sat på dagsordenen. Også på den politiske dagsorden. Og det skal ske på en anderledes konstruktiv, indsigtfuld og saglig måde end den, som socialministeren præsterede forleden. At opfordre til at droppe klidboller og yoga vidner om komplet mangel på forståelse for, hvad det brede flertal af forældre kæmper med.

Vi må ændre vores forståelse af samfundet, hvis børnefamilierne skal blive mindre stressede. Eksempelvis kan en ældre og en yngre medarbejder, der ellers har svært ved at få plads på arbejdsmarkedet, danne parløb i et kreativt senior-junior-samarbejde. Illustration: Mia Mottelson/iBureauet

Det er en gåde for mig, hvordan politikerne over en bred kam kan ignorere familie- og livsfasepolitikken. Der må være meget at hente. Tænk bare på, hvor stor en produktivtetsstigning vi ville få i det offentlige og private, hvis ikke forældre til mindre børn, som udgør en pæn del af den veluddannede arbejdsstyrke, sejlede rundt på randen af sammenbrud. Alene af den grund burde politikerne lytte. Produktivtetskommissionen ville blive glad.

kronik@information.dk

Karen Lumholt er direktør for tænketanken Cura

International kommentar

Reglerne for det internationale samfund er brudt sammen

Hvem kan kontrollere en kapitalistisk verdensorden, der er på vej til at dele sig i konkurrerende centre?

Af Slavoj Žižek

For at kende et samfund, må man ikke blot kende dets eksplicite regler. Man må også vide, hvordan man bruger dem, hvornår man vil bruge dem, hvornår man vil overtræde dem, hvornår man skal afslå et tilbud eller lade som, om man frivilligt tager imod det. Visse tilbud fremsættes som bekendt for at blive afslået. Når en rig onkel inviterer mig på restaurant, ved vi begge, at han vil tage sig af regningen. Alligevel bliver jeg for en god ordens skyld nødt til at insistere på, at vi deler den.

En lignende problematik var karakteristisk for de kaotiske postsovjetske år under Jeltsins styre i Rusland. Selv om de juridiske regler var kendt, og stort set var de samme som i Sovjetunionens dage, var det komplekse net af implicite, uskrevne regler, som holdt hele det sociale bygningsværk oppe, pludselig væk. Hvis man i Sovjet ønskede sig bedre hospitalsbehandling eller en ny lejlighed, eller hvis man havde en klage over myndighederne eller ville have sit barn optaget på en eliteskole, kendte man de implicite regler. Man vidste, hvem man skulle henvende sig til og bestikke. Efter sovjetmagtens sammenbrud var de nye reglers uklarhed et af de mest frustrerende aspekter af dagliglivet for almindelige mennesker. Folk vidste simpelthen ikke længere, hvordan de skulle forholde sig til myndigheder og lovgivning. Hvilke love kunne man ignorere, i hvilke situationer ville bestikkelse virke?

Den stabilisering, der er sket af det russiske samfund under Putin, bygger da også i hovedsagen på, at der igen er skabt gennemsigtighed omkring de uskrevne regler.

Derimod har vi ikke nået et tilsvarende stade i internatio-

nal politik. I 1990'erne regulerede en stiltiende pagt forholdet mellem de vestlige stormagter og Rusland. De vestlige stater gik ind på at behandle Rusland som en stormagt, men kun på den betingelse, at Rusland ikke handlede som en.

Men hvad nu, hvis man accepterer et tilbud, det var meningen, man skulle afslå? Hvad nu, hvis Rusland begynder at optræde som en stormagt? Så opstår der en farlig situation, som truer hele den eksisterende geopolitiske orden. Vi så det første gang for fem år siden i Georgien.

Farligere tider på vej

Hvordan er vi havnet her? 'Det amerikanske århundrede' er overstået, og vi er på vej ind i en epoke, hvor der dannes sig konkurrerende centre for den globale kapitalisme. I USA, Europa, Kina og måske Latinamerika har det kapitalistiske system udviklet sig med forskellig tvist: USA står for den neoliberale kapitalisme, Europa prøver at holde sammen på resterne af velfærdsstaten, Kina står for den autoritære kapitalisme, Latinamerika for den populistiske kapitalisme. Fordi USA's forsøg på at gøre sig selv til den eneste supermagt – og universel politimand – er slået fejl, er der nu behov for at fastsætte nye regler for, hvordan disse lokale centre kan interagere under hensyntagen til deres modstridende interesser.

Uklarheden om spillereglerne betyder, at vi er på vej ind i en farligere tid. Under Den Kolde Krig var reglerne for international adfærd klare – de blev garanteret af de to supermagters doktrin om gensidig ødelæggelse. Da Sovjetunionen overtrådte disse uskrevne regler ved at invadere Afghanistan, måtte det betale en dyr pris. Krigen i Afghanistan blev begyndelsen til enden. I dag tester de gamle og nye supermagter hinanden og forsøger at gennemtrumfe deres egen version af globale regler og eksperimenterer med dem via stedfortrædere (læs: andre og mindre nationer og stater).

Voksende social spænding

Karl Popper lovpriste engang videnskabens afprøvning af hypoteser med en bemærkning om, at det er bedre, at vi tager livet af vores hypoteser end af os selv. I den sammenhæng er det de små nationer, som bliver prøvekan-

ner i stedet for de store – først Georgien, nu Ukraine. Selv om de officielle argumenter antager moralsk karakter og kredser om frihed og menneskerettigheder, er spillets natur indlysende. På samme måde som krisen i Georgien er begivenhederne i Ukraine udtryk for, at der er indledt en ny fase i den geopolitiske kamp om kontrol i en ikke-reguleret, multicentreret verden.

For over 200 år siden indså Immanuel Kant behovet for en transnational retsorden fundet i det fremvoksende globale samfund. I *Zum ewigen Frieden* bemærkede han: »Eftersom det mere eller mindre tætte fællesskab mellem jordens folkeslag har udviklet sig så langt, at en krænkelse af rettigheder på ét sted kan mærkes over hele verden, er ideen om en lov om verdensborgerskab ikke længere en overspændt fantasi«.

Det bringer os dog til, hvad der velsagtens er den 'primære modsigelse' af den nye verdensorden: umuligheden af at skabe en global politisk orden, der kan modsvare den globale kapitalistiske økonomi.

Hvad nu hvis det er strukturer og ikke kun empiriske begrænsninger, der stiller sig i vejen for skabelsen af et verdensomspændende demokrati eller en repræsentativ verdensregering? Hvad nu hvis den globale markedsøkonomi ikke kan organiseres som et globalt liberalt demokrati med valg på verdensplan?

I globaliseringens tid betaler vi prisen for denne 'primære modsigelse'. I politik er ældgamle fikseringer i form af partikularistiske substantielle etniske, religiøse og kulturelle identiteter igen det, som fylder mest. Vores store problem i dag defineres ved denne spænding: Den globale frie bevægelighed for varer ledsages af en voksende adskillelse på det sociale område. Efter Berlinmurens fald og det globale markeds fremvækst er nye mure vokset frem overalt og skiller folkeslag og deres kulturer. Måske vil selve menneskehedens overlevelse afhænge af, om vi kan løse op for den spænding.

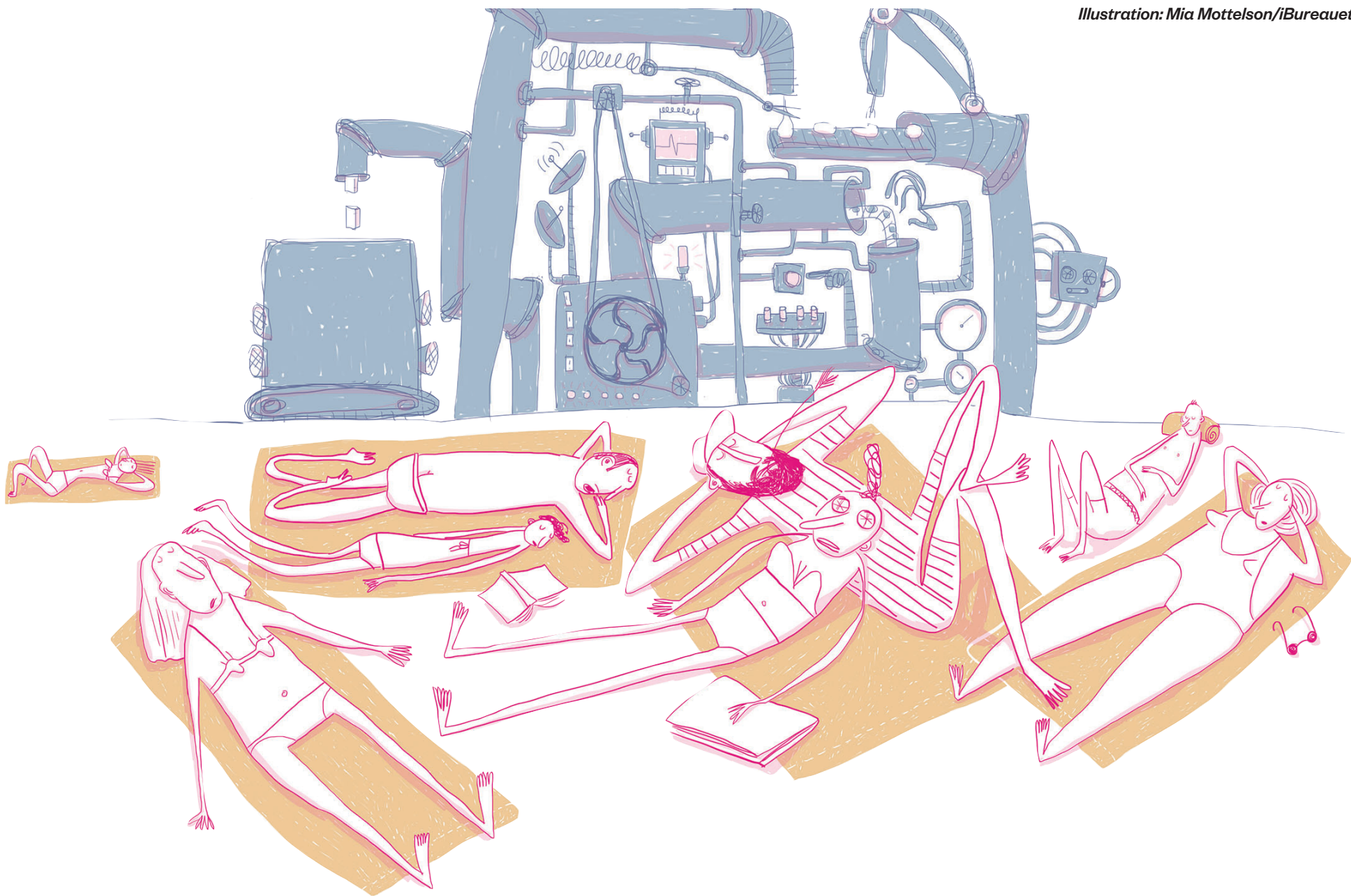
debat@information.dk

© The Guardian og Information.

Oversat af Niels Ivar Larsen

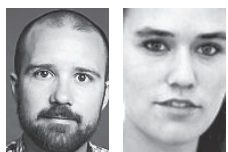
Kronik

Illustration: Mia Mottelson/iBureauet

Maskinerne kommer – med lavere arbejdstid?

Arbejdsmarkedet presses af udviklingen indenfor IT- og robotteknologi, der kan gøre store dele af arbejdsstyrken overflødig. Udviklingen bringer dog også et løfte med sig – en mulighed for at omforme arbejdslivet og sænke arbejdstiden for alle

Af Rune Møller Stahl og Pil Christensen

Danmark mister produktionsjob. Det er nok ikke gået hen over hovedet på nogen, der har fulgt med i nyhederne de seneste år. Senest så vi, at Danish Crown i januar meddelte, at de lukker adskillige slagterier. En del af jobnedgangen skyldes krisen, men egentlig har krisen blot forstærket en trend,

der strækker sig fire årtier tilbage. Siden 1974 er andelen af arbejdsstyrken, der er beskæftiget i industrien, halveret fra 22 procent til 11 procent. Alene i de sidste 10 år er over 100.000 job i industrien forsvundet. Det er der primært to grunde til: Den ene er en stigende international lønkonkurrence fra især nye industrilande som Kina og i Østeuropa. Den anden er den teknologiske udvikling og medfølgende stigning i produktiviteten, der mindsker behovet for arbejdskraft.

Effektiviseringer gennem automatisering og nye arbejdsgange skaber næsten altid mindre behov for arbejdskraft. En mand i en ren-

degraver kan flytte langt mere jord end fem mænd med skovle. Hvis vi skal blive ved med at hæve produktiviteten i de næste år, sker det derfor ved at erstatte menneskelig arbejdskraft med maskineri. Derfor er det sådan set rigtigt, når eksempelvis Arbejderbevægelsens Erhvervsråd påpeger, at en del af det manglende opsving skyldes, at erhvervslivet investerer for lidt i nyt maskineri. Men et højere investeringsniveau vil samtidigt betyde, at endnu flere job bliver overflødiggjort.

Udviklingen inden for robotteknologi og IT vil betyde, at tendensen kan blive intensiveret i de kommende år. En nylig undersøgelse fra Oxford Universitet viser, at 47 procent af de amerikanske job trues af teknologisk overflødiggjørelse. Det er mest tydeligt i industrien, hvor introduktionen af maskiner og robotter allerede har udhulet beskæftigelsen markant, men også mange administrative job bliver i disse år erstattet af computere eller robotter. I

øjeblikket er Googles teknologi til førerløse biler i stand til at køre bedre og mere sikkert end menneskelige chauffører. Hvis denne teknologi udvikler sig med samme hastighed som smartphones og computere, kan det betyde en revolution inden for transportområdet i de næste år. I så fald skal hovedparten af de 123.000 danskere, som i dag arbejder i sektoren, formentlig finde sig et nyt job.

Et nyt arbejdsmarked

Det er ikke første gang, vi ser en sådan omvæltning. Landbruget beskæftigede indtil 2. verdenskrig en tredjedel af arbejdsstyrken, mens tallet i dag er faldet til 2,5 procent. Dengang blev overskuddet af arbejdere opsøgt af en voksende industri og servicesektor. I dag er det dog svært at se, hvor de overflødiggjorte arbejdere skal gå hen.

Grundlæggende stiller den kommende automatisering os derfor over for tre realistiske scenarier.

Det første er et scenarie med permanent massearbejdsløshed. Det er den situation, som tegner sig i Sydeuropæiske lande som Spanien og Grækenland, hvor produktionen er flyttet ud af landene. Det andet er en situation som i USA, hvor den faldende beskæftigelse i industrien, bliver opsøgt i en ekspanderende servicesektor, med langt dårlige løn og arbejdsvilkår.

Et tredje scenarie er, at vi tackler det faldende behov for arbejdskraft med en koordineret, generel sænkelse af arbejdstiden. Lavere arbejdstid er den klart mest socialt afbalancerede måde at håndtere den udfordring og de muligheder på, som den teknologiske udvikling skaber. Samtidig vil en lavere arbejdstid, betyde en mindre belastning af klimaet, og mere tid til familieliv og fritid.

En model for lavere arbejdstid kan udformes på flere måder. I stedet for årlige lønstigninger, kunne fagbevægelsen eksempel-

International kommentar

Har Rusland vist Vesten en vej ud af Ukraine-krisen?

vis forhandle en årlig nedsættelse af arbejdstiden. På den måde vil stigninger i produktiviteten ikke blive omsat i højere forbrug, men i stedet i mere fritid. Vi kunne også se på modeller for arbejdsdelingen, som eksempelvis skralde-mandsmodellen fra Århus, hvor fire mand delte fem job og hver tog en uge på dagpenge, sådan at de skabte jobs til en arbejdsløs kammerat. Eller vi kunne gøre det mere fordelagtigt at bruge orlov til forældre- og sygeomsorg. Mulighederne er mange. Det væsentlige er, at den samlede mængde af arbejde sænkes på en organiseret og retfærdig måde.

Says lov holder ikke

Men der er en grund til, at lavere arbejdstid ikke er på den politiske dagsorden. Den herskende opfattelse i finansministeriet og blandt førende økonomer er, at vi skal øge arbejdstiden, fordi man antager, at der er store positive effekter ved et øget udbud af arbejdskraft. Man baserer dette på antagelsen om, at et udbud altid finder sin efterspørgsel, hvis bare prisen er rigtig – en teori kaldet Says lov. I praksis betyder det, at arbejdsmarkedet kan opsuge al den arbejdskraft, der udbydes, hvis lønnen er lav nok. Problemet med denne antagelse er dog, at arbejdskraft ikke er en almindelig vare, der følger reglerne for udbud og efterspørgsel på samme måde som flåede tomater. Derfor kan man sagtens sidde fast i en situation med langvarig massearbejdsløshed, som Danmark gjorde i 1980'erne, eller som lande som Grækenland og Spanien gør i dag. John Maynard Keynes demonstrerede allerede under den store depression i 1930'erne, hvordan Says lov ikke holdt. Man kunne se sta-

bilt høj ledighed år efter år, uden at ligevægten på arbejdsmarkedet indfandt sig.

Det meste af debatten om arbejdspladser herhjemme har de seneste år været fokuseret på den internationale konkurrence. På den ene side står arbejdsgiverne, de borgerlige, der vil presse lønnen ned på niveau med Tyskland. På den anden side fremfører visse fagforeninger og eksempelvis Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, at vi kan styrke vores konkurrenceevne gennem et højere niveau af investeringer.

Det er imidlertid et problem, at tro at lavere lønninger er nøglen til at skabe højere beskæftigelse. De danske industriarbejdere er allerede effektive og konkurrencedygtige. Det ses bl.a. i et rekordhøjt overskud på handelsbalancen. Men øget produktivitet giver ikke i sig selv øget beskæftigelse, uanset om den kommer gennem lavere løn eller flere investeringer.

Gode erfaringer fra Holland

Hvis vi fremover vil undgå, at store grupper bliver permanent udstødt fra arbejdsmarkedet, skal vi seriøst overveje nye måder at fordele arbejdet på. Og der findes gode eksempler på, at det ikke er forbundet med økonomiske problemer at sætte arbejdstiden ned. Holland, der er en af Europas mest solide økonomier, har den klart laveste arbejdstid i EU. I 2012 arbejdede den hollandske lønmodtager ifølge den europæiske Labour Force Survey i gennemsnit 31,5 timer om ugen, mens danskeren lå på 34,6 timer om ugen.

Den teknologiske udvikling kan betyde, at vi som samfund kan frigøre os fra en del af det hårde og slidsomme arbejde, der i dag er nødvendigt, og i stedet frigøre tid til familieliv, omsorg eller rekreation i et ellers fortravlet samfund. Men det kræver, at vi finder en retfærdig model for sænkning af arbejdstiden. Alternativet til en fordeling af arbejdet er sandsynligvis en opdeling af arbejdsmarkedet, hvor dem, der stadig er i job, kommer under større og større arbejdspress, mens en stor marginaliseret gruppe bliver presset ud i arbejdsløshed eller underbeskæftigelse. Det er op til os, om robotterne skal sætte os fri, eller om de udvikler sig til job-terminatorer.

kronik@information.dk

Pil Christensen er sociolog, Rune Møller Stahl er ph.d.-studerende.

De er medlemmer af Selskabet for Kritisk Samfundsforskning, som er et netværk af unge akademikere, der ønsker at bruge samfundsforskningen til at sætte spørgsmålstegn ved det aktuelle samfund og dets udvikling. Selskabet skriver for Information hver fredag

Tilbyder vi Ukraine NATO-medlemskab, vil det være den værste tænkelige form for strategisk og moralsk uansvarlighed. Der er gode grunde til at lytte til de russiske forslag om, hvordan Ukraine kan bevares som en sammenhængende stat

Af Anatol Lieven

Et etnisk splittet land i det centrale Afrika har netop oplevet en revolution, hvor den folkevalgte regering er blevet væltet. En ny regering, som på nøgleposter tæller repræsentanter for ekstreme etnisk-nationalistiske partier, er blevet dannet. I taler og publikationer har disse partiers ledere tidligere udtrykt stærkt fjendtlige holdninger over for landets nationale mindretal. Partiernes frivillige har ofte optrådt truende og voldeligt, og de har for åbent kamera tvunget chefen for en tv-station til at gå af. Der er tillige forsøgt taget skridt i retning af at indskrænke beskyttelsen af minoritetssprog.

Disse signaler har naturligvis forstærket frygten hos det vigtigste nationale mindretal. En stor nabostat, som mener at have ret og pligt til at forsvare dette mindretal, og som også har ambitioner om at holde sin mindre nabo i kort snor, forsøger yderligere at opflamme frygten for herved at fremme sin egen dagsorden. Den har allerede overtaget og annekteret en provins, som engang var en del af landets eget territorium og har antydnet, at andre militæraktioner kan være en mulighed. Der er stigende risiko for, at paramilitære og bevæbnede ekstremt nationalistiske grupper kommer i konflikt med dem, der hævder at repræsentere mindretallet.

Politisk forlig

Som reaktion på optrapningen har Vesten via FN foreslået et

politisk forlig, som skal genskabe en demokratisk legitim regering, forhindre borgerkrig og fratage nabostaten ethvert påskud for yderligere aggressioner. De vigtigste elementer i det vestlige forslag er: forfatningsmæssige garantier for de nationale mindretal, oprettelsen af et føderalt system med folkevalgte regionalregeringer, som skal sikre de lokale befolkningers rettigheder, udelukkelse af de ekstreme nationalister fra regeringen, at forsvars- og indenrigsministerierne kommer under neutral kontrol, og der afholdes et nyt præsidentvalg under international overvågning, som bliver anerkendt af alle nabolande. Vesten gør sin hjælp til det pågældende land betinget af, at regeringen er indforstået med dette forlig.

Alle sådanne tiltag er for så vidt set at betragte som den normale fremgangsmåde, når konflikter forebygges, ligesom det er i fuldkommen overensstemmelse med vestlige værdier, at disse forslag har fuld støtte i vestlige medier og blandt Vestens politiske beslutningstagere. Bortset fra når det pågældende land er Ukraine, og de forslag, jeg har skitseret, ikke er fremsat af Vesten, men af Rusland. Det på trods af, at tiltagene faktisk er fuldt ud i overensstemmelse med Vestens demokratiske værdier og forpligtelsen til beskyttelse af mindretalsrettigheder.

Udelukkelse af Svoboda

Pointen omkring vestlige værdier angår i særlig grad det ekstremt nationalistiske parti Svobodas udelukkelse fra regeringen, hvor det lige nu sidder på fem ministerier, bl.a. justitsministeriet og ledelsen af de nationale sikkerheds- og forsvarsråd. Den 13. december 2012 vedtog Europa-Parlamentet en resolution om Svoboda, som har været besynderligt fraværende i de fleste vestlige mediers dækning af spørgsmålet:

»Europa-Parlamentet udtrykker bekymring for den tiltagende nationalistiske stemning i Ukraine, som har ført til partiet Svobodas valg til det ukrainske parlament. Europa-Parlamentet minder om, at racistiske, antisemitiske og fremmedfjendske synspunkter er i modstrid med EU's grundlæggende værdier og principper og appellerer til prodemokratiske partier i det ukrainske parlament om ikke at knytte bånd til, støtte eller indgå koalitioner med dette parti.«

Hvornår, hvordan og med hvilken begrundelse har en regering, som omfatter dette parti, kunnet blive en værdig modtager af enorme mængder støtte fra EU? Det er sandt, at andre russiske forslag er mere problematiske. En formel vestlig anerkendelse af Ruslands ulovlige annektering af Krim er selvfølgelig udelukket. Vestlige politikere ved dog udmærket, at Rusland nu formelt har annekteret Krim, som kun vil kunne vindes tilbage gennem en krig mellem USA og Rusland. De fleste vestlige lande har trods alt heller aldrig anerkendt det tyrkiske Nordcypern eller Indiens annektering af Kashmir, men det kan kun få huske i dag.

Hurtig handling

Et andet russisk krav er, at Ukraine skal garantere, at landet hverken tilslutter sig NATO eller nogen militæralliance under russisk ledelse. Et sådant løfte er politisk vanskeligt at afgive for Vesten, men i moralsk og praktisk henseende bør det være yderst velkomment. USA og dets allierede har nu vist to gange (første gang i Georgien i 2008), at de ikke vil gå i krig i landene i det tidligere Sovjetunionen. At tilbyde Ukraine NATO-medlemskab er derfor den værste form for strategisk og moralsk uansvarlighed. I stedet for at styrke NATO rejser det tvivl om, hvorvidt alliancen vil kæmpe for at forsvare de eksisterende medlemmer.

Der er derfor ingen alvorlige moralske eller politiske indvendinger til hinder for, at Vesten gør de fleste af Ruslands forslag til sin egne. Men vi bør gøre det snart. For hver uge, der går uden en løsning, stiger risikoen for, at de ukrainske nationalister og russiske militser vil komme i blodig konflikt. Hvis det sker, kan det føre til krig, global økonomisk krise, ydmygelse af Vesten, Ruslands isolation og forfald, og ødelæggelse af Ukraine.

debat@information.dk

© Anatol Lieven og Information

Oversat af Mads Frese

Anatol Lieven er professor ved War Studies Department på Kings College i London og seniorforsker ved New America Foundation. Han er forfatter til bogen 'Ukraine and Russia: A Fraternal Rivalry'

Den teknologiske udvikling kan betyde, at vi som samfund kan frigøre os fra en del af det hårde og slidsomme arbejde, der i dag er nødvendigt

Selv om 10.000 personer har fået et job inden for det seneste år, er det ikke ensbetydende med, at det går ubetinget godt på det danske arbejdsmarked. For i samme periode er antallet af de svageste kontanthjælpsmodtagere vokset med 6.300. Arkivfoto: Sigrid Nygaard

'Arbejdsmarkedet er blevet mindre rummeligt'

Når virksomhederne bliver presset af krise og konkurrence, skiller de sig af med de mindst produktive medarbejdere. Sådan forklarer eksperter, at antallet af svage kontanthjælpsmodtagere er vokset markant siden krisens begyndelse

Af Kenneth Praefke

Det er et tegn på, at der er blevet mindre plads på arbejdsmarkedet til folk med for eksempel psykiske eller sociale problemer, når antallet af svage kontanthjælpsmodtagere er steget med 40.000 personer siden den økonomiske krise ramte, mener to arbejdsmarkedseksperter.

»Det er et udtryk for, at arbejdsmarkedet er blevet mindre rummeligt over for personer, der har problemer i deres liv, end tidligere, hvor der var brug for alle,« siger Erik Bjørsted, der er senioranalytiker i AE-Rådet.

Erik Bjørsted står bag en ny analyse, der viser, at i alt 70 procent af alle kontanthjælpsmodtagere er svage, ikkearbejdsmarkedsparete, og at der i dag er godt 110.000 ikkearbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere. Også Thomas Bredgaard, der er lektor ved Institut for Statskundskab på Aalborg Universitet og har forsket i

arbejdsmarkedet og kontanthjælpsystemet, siger, at udviklingen er et tegn på, at arbejdsmarkedet er blevet »mindre rummeligt«.

»Der er mindre plads til de skæve eksistenser – dem, der ikke er fuldt produktive ude på arbejdsmarkedet – fordi man i mange virksomheder har måttet skære ind til benet, og det går formentlig ofte ud over de svageste,« siger Thomas Bredgaard.

At kontanthjælpsmodtagerne er ikkearbejdsmarkedsparete betyder, at de har andre problemer end ledighed. Det kan være misbrugsproblemer, kriminalitet, psykiske problemer eller helbredsproblemer, som gør, at de ikke er i stand til at have en fast tilknytning til arbejdsmarkedet, forklarer Erik Bjørsted.

Men det betyder ikke, at de permanent er trukket tilbage fra arbejdsmarkedet. Derfor er der altså et håb om, at gruppen kan komme i arbejde igen, selv om det ifølge Thomas Bredgaard er svært.

»Al erfaring og al forskning på om-

rådet viser, at det er utroligt svært at reintegrere den her gruppe på arbejdsmarkedet,« siger han.

Både Thomas Bredgaard og Erik Bjørsted hæfter sig dog ved, at det tidligere har vist sig, at når der er gang i økonomien, kommer flere af de ikkearbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere i job.

»Erfaringen viser, at når der er gode tider, så er det muligt at reducere gruppen og få dem til at blive en del af arbejdsmarkedet. Det så vi i de gode år. Derfor er det også en gruppe, der ikke er tabt for arbejdsmarkedet,« siger Erik Bjørsted.

»Hvis de først får foden inden for på arbejdsmarkedet, så kan det også være, at de kommer ind i et mere positivt livsforløb, hvor de også kommer af med nogle af de problemer, de har i deres liv.«

Han vurderer, at den nye kontanthjælpsreform, der trådte i kraft ved årsskiftet, trækker i den rigtige retning i forhold til at nedbringe gruppen af svage kontanthjælpsmodtagere.

»Jeg synes, at man i reformen tager nogle skridt i den rigtige retning, men det er klart, at det ikke er en udvikling, man vender fra den ene dag til den anden,« siger han.

Erik Bjørsted peger blandt andet på, at reformen skal sikre, at unge, der ikke har en uddannelse, skal i uddannelse. Og uddannelsen er

noget af det, der sikrer den tætteste tilknytning til arbejdsmarkedet, forklarer han. Alene det at gå fra at være ufaglært til faglært giver i gennemsnit otte til ti ekstra år som erhvervsaktiv.

Angribes fra flere sider

I en mail til Information skriver beskæftigelsesminister Mette Frederiksen (S):

»Der er en stor gruppe borgere, der inden kontanthjælpsreformen var overladt til passiv forsørgelse uden en indsats, og gruppen er desværre blevet større under krisen. Det er blandt andet derfor, at vi har lavet reformen, der betyder, at dem, der kan, skal, mens dem, der ikke er klar til at arbejde eller gå i gang med en uddannelse, skal have en bedre hjælp, end de får i dag.«

De radikales arbejdsmarkedsordfører, Nadeem Farooq, siger, at regeringen i foråret vil kigge nærmere på beskæftigelsesindsatsen for de arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere og efter sommerferien på indsatsen for dem, der ikke er arbejdsmarkedsparete:

»Det er helt oplagt, at vi med reformer af beskæftigelsesystemet kan få omsat nogle af de penge, der går til meningsløs aktivering, over i mere konkret kompetenceløft til nogle af dem, der har brug for det.«

Samtidig peger Nadeem Farooq

på, at man endnu har til gode at se effekten af kontanthjælpsreformen. Men han medgiver, at de senere år har været en overlevelseskamp for mange virksomheder. Og det er gået ud over de svageste medarbejdere, at virksomhederne har haft fokus på omkostningerne, siger han.

Enhedslistens arbejdsmarkedsordfører, Christian Juhl, siger, at »det siger sig selv«, at han er bekymret over, at gruppen af svage kontanthjælpsmodtagere vokser.

»Men det er også et problem, at i takt med at gruppen vokser, så tæver man dem mere,« siger han.

»De arbejdsløse bliver angrebet på to områder. Vi får et mere brutalt arbejdsmarked, og vi får en mere brutal lovgivning,« siger Christian Juhl og peger på, at han mener, at regeringens reformer af for eksempel førtidspension, kontanthjælp og sygedagpenge alle trækker i en retning:

»Man vil prøve at piske dem ud på et arbejdsmarked, hvor der ikke er plads til dem,« siger han og fortsætter:

»Vi taler alt for endimensionalt om det, som om vi kan lave en lovgivning, hvor alle kommer ud af systemet. Det er jo ikke virkeligheden. Der vil stadig være nogen tilbage, og hvad skal de så?«